

MỘT VÀI SUY NGHĨ VỀ PHƯƠNG PHÁP NGHE GIẢNG VÀ GHI CHÉP ĐỐI VỚI SINH VIÊN NĂM THỨ NHẤT

Tô Thị Ngân Anh

Khoa Nga, Đại học Ngoại Ngữ, ĐHQG Hà Nội

I. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Để hiểu và nắm vững kiến thức qua các bài giảng, sinh viên không những phải chú ý lắng nghe lời giảng của giáo viên, các câu trả lời của các bạn mà còn phải kết hợp với sự phân tích tổng hợp, so sánh, bằng các thao tác tư duy và sự thông hiểu. Song song với nghe giảng là sự ghi chép. Dù việc ghi nhớ tốt đến đâu cũng không thể dùng nó để thay thế cho sự ghi chép bài giảng được. Ghi chép tốt không chỉ có tác dụng hỗ trợ cho trí nhớ mà nó còn giúp cho việc nắm kiến thức được sâu hơn.

Bước vào trường đại học, sinh viên năm thứ nhất phải tiếp xúc với một phương pháp nghe giảng và ghi chép mới. Thực tế cho thấy khá nhiều sinh viên rất bỡ ngỡ và lúng túng trước cách giảng bài của giáo viên và không biết làm thế nào để ghi chép. Vậy phải làm thế nào để giúp sinh viên có được phương pháp nghe giảng tốt nhất? Thế nào là cách ghi chép tốt nhất đối với sinh viên năm thứ nhất? Đó chính là lý do khiến tôi viết bài báo này.

II. NỘI DUNG

1. Phương pháp nghe giảng

Trước hết cần làm cho sinh viên nhận thức được vị trí và tầm quan trọng của bài giảng. Bài giảng có ý nghĩa nhận thức và giáo dục lớn, có tác dụng rất lớn đến sự phát triển tư duy của người học. Hơn nữa, qua

cách trình bày sinh động của giáo viên, bài giảng còn có tác động mạnh mẽ đến tình cảm và ý chí của học sinh. Ở đại học, bài giảng đóng vai trò chủ đạo, phải hướng học sinh đến việc tự học, tham gia vào các buổi xêmina và thực hành. Để có thể nghe giảng được tốt cần phải có một quá trình rèn luyện gồm hai khâu sau đây:

a. Chuẩn bị nghe giảng:

Để tiếp nhận bài giảng một cách tối ưu, sinh viên cần làm tốt công tác chuẩn bị. Nên bắt đầu từ việc xem lại bài ghi lần trước. Nhờ việc nhớ lại và nắm vững những tài liệu đã nghe giảng, người học có thể lĩnh hội được nội dung bài học mới tốt hơn. Có thể nghiên cứu trước vấn đề của bài giảng mới. Chỗ nào khó hoặc không hiểu, có thể đánh dấu lại để khi nghe giảng, đến phần đó sẽ chú ý hơn và nếu bài giảng chưa giải thích rõ, có thể hỏi thầy, hỏi bạn.

Ngoài ra, cũng nên tìm hiểu trước chương trình của môn học để có thể biết được những vấn đề đó sẽ được trình bày theo phương hướng nào và nội dung, phạm vi của nó ra sao.

b. Nghe giảng ở trên lớp:

Nghe giảng trên lớp như thế nào cho tốt? Có nên vừa nghe giảng, vừa ghi chép hay không? Đây là những vấn đề tâm lý và giáo dục khá phức tạp và còn chưa được nghiên cứu đầy đủ. Khi nghe giảng, học sinh phải có sự hoạt động tư duy hết sức tích cực, khẩn trương để có thể nắm được nội dung vấn đề giáo viên trình bày. Vậy sự hoạt động tư duy tích cực đó phải được biểu hiện như thế nào trong quá trình nghe giảng?

Một biểu hiện quan trọng nữa là thái độ, cách nhìn độc lập đối với bài giảng. Chúng ta biết rằng, đối với mỗi vấn đề không phải chỉ có một cách lý giải, một cách đánh giá. Vì vậy, khi nghe nếu có ý kiến bất đồng, người nghe nên mạnh dạn đề xuất những suy nghĩ của mình hoặc đánh dấu ghi lại để sau này trao đổi thêm với giáo viên.

Tiếp thu, ghi nhớ toàn bộ bài giảng của giáo viên không phải là cách nghe giảng tốt, mà phải vừa nghe, vừa suy nghĩ một cách độc lập. Song song với nghe giảng là sự ghi chép.

2. Cách ghi chép

Trước hết cần vừa nghe giảng, vừa ghi chép là hai loại hoạt động cùng tiến hành đồng thời. Tâm lý học chỉ ra rằng việc thực hiện đồng thời hai loại hoạt động chỉ có thể có được trong điều kiện một trong hai hoạt động đó đã trở nên thành thạo ở mức gần như tự động hóa. Vì vậy học sinh phải có kỹ xảo viết nhanh mới có thể vừa nghe vừa ghi được, ngay cả trong điều kiện đó, việc thông hiểu tài liệu cũng bị giảm sút đi một cách đáng kể. Các nhà tâm lý học còn nhận xét rằng khi công việc hết sức khó khăn thì việc thực hiện đồng thời cả hai loại hoạt động càng khó. Khi con người đứng trước một nhiệm vụ phức tạp, khó khăn, đòi hỏi phải tập trung chú ý cao độ, nhưng người đó lại đồng thời tham gia một hoạt động khác thì kết quả hoạt động sẽ bị giảm sút rõ rệt. Lúc này tốt hơn hết là nên thực hiện công việc đòi hỏi phải tập trung nhiều chú ý nên khi phải nghe một bài giảng phức tạp về một đề tài mới thì rất khó thực hiện đồng thời có kết quả cả hai việc nghe giảng và ghi chép. Phân tích hoạt động của mình trong quá trình nghe giảng, có học sinh đã nói: "...hoặc là có thể ghi chép bài giảng, nhưng lúc đó lại không phân tích suy nghĩ được về những điều đã nghe; hoặc là lắng nghe thầy giáo giảng, theo dõi và nắm được nội dung vấn đề, nhưng lại không ghi chép được gì cả". Có khi học sinh ghi chép được rất nhiều, nhưng lại không hiểu thấu vấn đề, do đó đến lúc kiểm tra, xem lại vở ghi thì tưởng như hoàn toàn mới lạ, mặc dù đã từng ngồi nghe giảng và ghi chép. Đây là một việc rất khó, các thầy cô giáo cần quan tâm giúp đỡ học sinh và nên có những công trình nghiên cứu về vấn đề này.

Sinh viên năm thứ nhất phải học rất nhiều môn. Mỗi môn học lại đòi hỏi một phương pháp ghi chép khác nhau. Ta thấy cách ghi chép gắn liền với sự hiểu biết và trình độ lĩnh hội của học sinh. Nếu không hiểu bài giảng thì không thể có bài ghi tốt được. Vì vậy, xem bài ghi của một học sinh, ta có thể thấy được mức độ nắm bài của học sinh đó. Cùng một thầy giảng, nhưng các bài ghi của học sinh vẫn khác nhau. Đó là điều dĩ nhiên, vì khi ghi, mỗi học sinh dựa trên vốn hiểu biết của mình, phải phân tích tổng hợp, so sánh, chọn lọc. Vì vậy, trong điều kiện không được nghe giảng, không nên chỉ mượn một quyển vở ghi của bạn rồi sao chép lại nguyên văn. Tốt hơn hết là nên mượn vài ba vở ghi của các bạn

khác để xem, sau khi đã hiểu bài giảng, sẽ dựa vào các vở ghi đó để ghi theo cách của mình.

Ghi theo cách của mình là cách ghi tốt, đảm bảo tính độc lập, tính sáng tạo. Muốn thế, phải biết tập trung chú ý vào mỗi một luận điểm của bài giảng và nhanh chóng nắm bắt lấy những điều cơ bản, quan trọng nhất. Trong khi ghi chép phải đồng thời chú ý đến sự trình bày tiếp sau đó của giáo viên. Đây là một việc khó, nhưng người học phải rèn luyện cho mình quen thành kỹ năng kỹ xảo.

Những thí dụ, những biểu đồ, sơ đồ giáo viên đưa ra có ý nghĩa to lớn đối với việc lĩnh hội tài liệu một cách cụ thể. Vì vậy, cũng nên ghi nhưng cần thật ngắn gọn. Như vậy, về sau, khi đọc lại, có thể hình dung rõ ràng hơn tài liệu, nhớ lại chính xác hơn nội dung bài giảng. Việc ghi bài giảng cũng là một nghệ thuật. Nó luôn luôn biến đổi tùy theo đặc trưng của từng môn và phong cách giảng của mỗi giáo viên. Đối với các bộ môn xã hội, cần đảm bảo tính chính xác và tính logic của các luận điểm, luận lý, luận chứng. Đối với các môn khoa học tự nhiên, cần đảm bảo sự chính xác của các công thức, các định lý. Cách ghi bài của mọi người lại không giống nhau, nó tùy thuộc vào vốn hiểu biết và sự sáng tạo của mỗi cá nhân. Vì vậy, không nên buộc mọi người phải ghi như nhau. Song bài ghi phải đảm bảo được tinh thần và logic của bài giảng.

Kiểu chữ và cách ghi trên giấy cũng có ý nghĩa quan trọng. Học sinh phải biết cách sắp xếp vị trí của các vấn đề, các phần trên một trang giấy. Có thể chia trang giấy ra thành 2 phần. Một phần lớn hơn để ghi bài giảng ngay trên lớp, một phần để đánh dấu các ký hiệu bổ sung cho các luận điểm giáo viên đưa ra khi nghe giảng. Khi về nhà sẽ suy nghĩ thêm, đọc sách và bổ sung. Cần phải viết nhanh gọn, ngay ngắn, sạch sẽ, có thể dùng một kiếm chữ khác hoặc gạch chân cho những luận điểm, tư tưởng chủ yếu. Phương pháp ghi chép như vậy sẽ giúp cho học sinh khi xem lại, nhanh chóng nắm được ngay dàn bài, nội dung cơ bản của bài giảng, khi chỉnh lý lại bài ghi tiết kiệm được nhiều công sức và thời gian. Ngoài ra, khi ghi chép, học sinh nên sử dụng nhất quán và thành thạo các từ viết tắt và các ký hiệu.

Mặc dù ở trên lớp, học sinh đã tích cực động não để tiếp thu bài giảng và ghi chép, nhưng nếu sau đó học sinh xếp vở ghi lại, đợi đến